

VITRLEIKR

LEVEREGLER FOR VIKINGER

Håvamål er et gudedikt som er tenkt som Odins tale. Diktet ga kloke råd til menneskene om hvordan de burde leve livene sine.

Råd nr. 10 forteller om det å være klok:

*Passelig klok skal hver mann være;
altfor klok skal han ikke.
Lettest er livet å leve
for den som noe vet.*

VITRLEIKR er et kunnskapsspill om vikinger og vikingtid. Det passer for barn 10+. Det kan være 2-4 lag som konkurrerer om å først nå vikingskatten i midten av spillet. Det kan være en eller flere deltagere på hvert lag.

En nøytral person har oppgave som **lekegode**. Han/hun leder spillet og leser opp spørsmålene som lagene må svare på (se side 4.) **NB!** Sammen med spørsmålene står også fasit, så ikke se på side 4 om du skal spille spillet!

Hvert lag har en «stige» som leder dem mot målet (skatten). Laget har en spillebrikke. Brikken kan også være et av lagmedlemmene hvis spillet spilles ute i full skala. Det bestemmes hvilket lag som får begynne ved f.eks. trekke lengste strået eller saks-stein-papir.

Spillet kan spilles ute i full skala eller inne som brettspill (se videre for instruksjoner).

REGLER FOR VITRLEIKR

- Alle på laget må diskutere sammen før svaret avgis.
- Lagene starter utenfor den første ruten på sin «stige».
- Før et spørsmål blir lest opp, må laget velge om det vil ha svaralternativer eller ikke.
  - Velges med svaralternativ, får laget gå en rute frem ved rett svar.
  - Velger laget spørsmål uten svaralternativer, får det gå to ruter frem ved rett svar.
- Når laget svarer feil, blir det stående.
- Nå laget lander på rød rute, betyr feil svar at laget må gå to ruter tilbake på «stigen».
- Nå laget lander på gul rute, må det vente til neste runde for å få spørsmål.

VITRLEIKR SOM BRETTSPILL

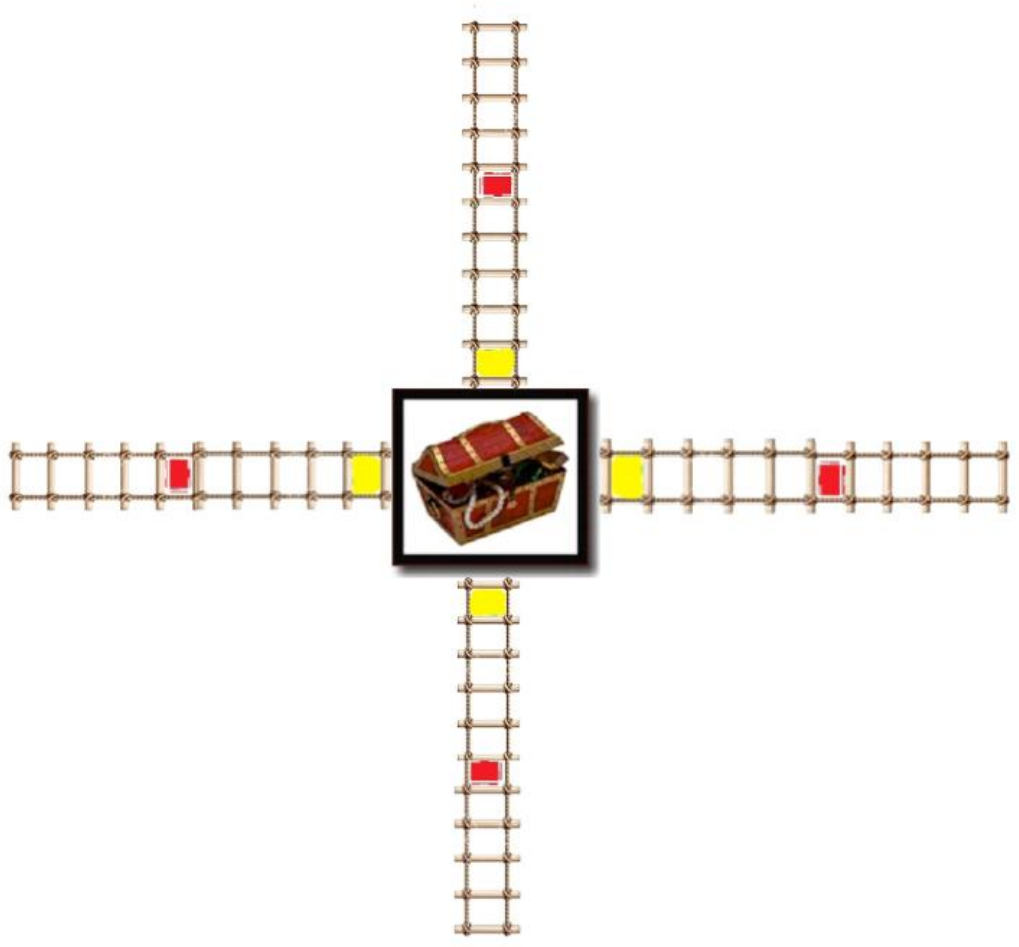
Om du har lyst til å lage spillet som brettspill:

Lag spillebrettet selv ved å tegne opp ruter på et A3-ark som på illustrasjonen (se oppsett for spillebrett). Det er ti trinn på hver «stige». Fargelegg de røde og gule feltene. Finn spillebrikker og en skatt som venter i midten for vinnerlaget.

Utstysliste:

- Spørsmålene (printet ut på papir eller hentet opp på telefon)
- Tegnet spillebrett
- Skatt (f.eks. sjokoladegullpenger)
- 2-4 spillebrikker

OPPSETT FOR SPILLEBRETT

VITRLEIKR SOM UTESPILL

Om du har lyst til å lage spillet ute i full skala:

Det krever litt mer å lage Vitrleikr for utebruk, men når du har gjort jobben, har du gleden av det i mange år. Du trenger et stort flatt område på ca. 10 x 10 meter

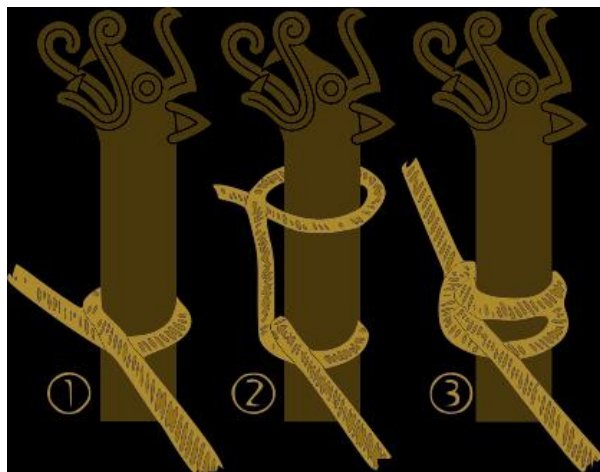
Utstysliste:

- Spørsmålene (printet ut på papir eller hentet opp på telefon)
- 4 taustiger og målruta (se forklaring under)
- 4 røde gjenstander (til rute nr. 5) og 4 gule gjenstander (til rute nr. 10)
- Skattekiste/boks med rekvisitter eller sjokoladegullpenger
- Spillebrikken er et av medlemmene på hvert lag. «Spillebrikkene» kan ha f.eks. luer i fire ulike farger.

Studer tegningene og bildet.

Hvis du ikke vil bruke tau, legg bare pinnene etter hverandre.

Du lager taustigene med pinner som du binder sammen med lange tau. Det bør være minst 30 cm mellom pinnene slik at du får plass til å stå med begge bein i ruta. Pinnene bør være minst 60 cm lange. Du trenger totalt 44 pinner til taustigene. Du kan lete i skogen eller på stranda. Bruk **dobbelt halvstikk** på enden av hver pinne.

Slik lager du dobbelt halvstikk.

For å lage målruta i midten, tar du 4 litt lengre pinner (ca 1 meter lange). Bind sammen endene på to pinner ved å lage et dobbelt halvstikk på hver ende med litt slakt tau imellom. Gjør slik med alle de fire pinnene. Tilsatt henger de sammen når du legger dem ut i en firkant.

SPØRSMÅL TIL VITRLEIKR (LESES OPP AV LEKEGODEN)

NB. Før et spørsmål blir lest opp, må laget velge om det vil ha svaralternativer eller ikke. Se mer om reglene. Fasit står i parentes.

1. Hva slags hjelmer brukte vikingene?

- Hjelmer med fuglevinger
- Hjelmer med horn
- Hjelmer uten noe pynt (rett)

2. Vikingene risset budskap på store steiner som vi kaller runesteiner. Hva kalles alfabetet de brukte?

- Runamo
- Futhark (rett)
- Scripta

3. Hva heter kopien av det lengste vikingskipet som er funnet?

- Havhingsten (rett)
- Sjøhesten
- Havrytteren

4. Foran på vikingenes krigsskip var det som regel en figur foran. Hva var figuren?

- En løve
- En orm (rett)
- En hest

5. Hva kalte vikingene skipstypen som de brukte til krigstokt?

- Langskip (rett)
- Havskip
- Toktskip

6. Hva kalte vikingene skipstypen som de brukte til handel og oppdagelsesreiser?

- Knarr (rett)
- Gallion
- Kogge

7. Det fins omtrent 3000 kjente runesteiner fra vikingtiden i Skandinavia. Hvilket land har flest av dem?

- Danmark
- Sverige (rett)
- Norge

- 8. Vanligvis sier vi at vikingtiden begynte i 790-årene, men når sluttet den?**
1066 (rett)
1099
1142
- 9. Hva kaltes de spesielle vikingkrigerne som kjempet som rasende galninger?**
Bloddrivere
Berserker (rett)
Dragekrigere
- 10. Hva kalte vikingene menneskenes verden?**
Eddalid
Midgard (rett)
Håvamål
- 11. Hva het fuglene til Odin?**
Hugin og Munin (rett)
Gere og Freke
Gullfakse og Rimfakse
- 12. Når en mektig viking døde, hva ble han eller hun ikke plassert i før begravelsen?**
Kiste av tre (rett)
Skip
Urne
- 13. Hvor mange symboler er det i vikingenes rune-alfabet?**
150
15
16 (rett)
- 14. Hvilken fugl var på flaggene til noen vikinger?**
Ørn
Ravn (rett)
Måke
- 15. Hva var bra med de smale langskipene?**
Langskipene var flate under og lette å bære. (rett)
Langskipene var tunge og lå godt i vannet.
Langskipene kunne snu fort.

16. Hvor mange rom hadde huset som vikingene bodde i?

- 1
- 4
- 3 (rett)

17. Hva brukte vikingene de store jernnøkklene sine til?

- Låse skipet på kvelden
- Låse kister, skap og dører (rett)
- Slå hverandre i hodet når de slåss

18. Hva var Tors våpen?

- Hammer (rett)
- Øks
- Spyd

19. Hvor mange bein hadde Odins hest, Sleipner?

- 4
- 8 (rett)
- 12

20. Hva kunne vikingene bruke som betaling?

- Store biter av jern
- Små biter av sølv (rett)
- Fine sjeldne skjell

21. Hva var *treller* i vikingtid?

- Frie menn og kvinner
- Noe vikingene fikk på innsiden av hendene når de hadde kjørt trillebår
- Slaver (rett)

22. Hvor mange hovedmåltid spiste vikingene hver dag?

- 1 måltid
- 4 måltider
- 2 måltider (rett)

23. Hva spiste ofte vikingene på sine lange sjøreiser?

- Tørrfisk (rett)
- Poteter
- Ris

24. Hva var vikingsko laget av?

Tovet saueull sydd sammen
Lær fra dyrehud (rett)
Trebiter som i tresko

25. Hvor fant vikingene fargene som de brukte å farge klær med?

Fra planter i havet
Fra dyrefett
Fra planter på land (rett)

26. Hva var en *beinbitar*?

Navnet på en sint hund
Navnet på et sverd (rett)
Navnet på en type ullsokker

27. Hvorfor ble vikingbrødet flatt?

Bakstekona stekte brødet mellom to store steiner.
Bakstekona hadde ikke gjær i brødet. (rett)
Bakstekona satte seg på deigen før brødet ble stekt.

28. Hvordan ble torsk tatt vare på?

Den ble hengt over sengene til tørk.
Den ble tørket utendørs på store stativ i Nord-Norge. (rett)
Den ble lagt på tønner med sukker.

29. Hva kaltes det når vikingene samlet seg for å bestemme lover og dømme kriminelle?

Ting (rett)
Torv
Rettsak

30. Hva kalles husene som vikingene bodde i?

Lengohus
Langhus (rett)
Stavihus

31. . Hvem satt nærmest høvdingen når han inviterte til fest i gildehallen?

Husfrua hans (rett)
Den sterkeste krigeren hans
Trellen hans

32. En skald arbeidet ofte for en høvding, men hva var jobben til skalden?

Han diktet og fortalte fine historier om hvor dyktig høvdingen var. (rett)
Han dro fra gård til gård med sladder og nyheter.
Han reparerte gamle ting.

33. Vikingene var tøffe folk. Hvem passet på de små barna?

Ingen
Krigere
Kvinner (rett)

34. Hvilket språk snakket vikingene?

Norrønt (rett)
Latinsk
Svensk

35. Hvordan reiste vikingene oftest når de skulle på langtur?

Med hest og vogn
Med skip (rett)
På hesteryggen

36. Hva var vikinghjelmene laget av?

Lær fra dyrehud
Jern (rett)
Tre

37. Hvilken religion kom etter vikingtiden i Norge?

Islam
Kristendom (rett)
Buddisme

38. Hvilke fugler satt på Odins trone?

To ravner (rett)
To grønne papegøyer
Tre ugler

39. Hvordan kom vikingskipene seg raskest avgårde?

Med padleårer
Med årer
Med seil (rett)

40. Hva trodde vikingene var broen mellom gudenes og menneskenes verden?

- En asfaltvei
- En regnbue (rett)
- En sølvtrapp

41. Hvordan kjente vikingene til Nord-Amerika?

- De så landet på et kart.
- De drømte om landet.
- De seilte dit og fant landet. (rett)

42. Hvorfor angrep vikingene kloster med munk?

- Munker kunne bli hardtarbeidende trelle.
- Munkene brukte bøker som våpen.
- Klostrene var fulle av skatter. (rett)

43. Hvilken av disse tingene kunne vikinger ikke kjøpe på et vikingmarked?

- Glassperler
- Epler
- Poteter (rett)

44. Hvordan festet vikingene klærne sine?

- Med glidelås
- Med borrelås
- Med spenner (rett)

45. Hvis noen gjorde noe galt mot deg i vikingtida, hvem hevnet seg på dem?

- Familien din (rett)
- Trellene dine
- Politiet

46. Harald Hårfagre sverget at han verken skulle klippe eller stelle håret sitt før ....

- ... han fikk gifte seg med en vakker jente som het Gyda.
- ... han hadde samlet Norge til et rike. (rett)
- ... han døde.

47. Guden Tor prøvde å vise jotnen Utgårds-Loke hvor sterk han var gjennom å løfte en kjempekatt. Hvor mye av katten klarte Tor å løfte?

- Hele katten
- Halve halen
- Bare en pote (rett)

48. Hvem var Odin?

Den mektigste og klokeste av gudene (rett)

Tordenguden

Faren til Hel, Fenris og Midgardsormen

49. Hva gjorde ikke vikingene?

Plyndret

Oppdaget Amerika

Bygget steinborger (rett)

50. Hvem var Ratatosk?

En skikkelig dum viking.

Ekornet som holdt til i verdenstreet. (rett)

En dverg.

51. Hvem dro i *viking*?

Kvinner og barn

Høvdinger og krigere (rett)

Treller og gamlinger

52. Hva var vikingenes våpen laget av?

Bein

Stein

Jern (rett)

53. Hvordan vet vi at vikingene var opptatt av å være rene og pene?

De hadde ørerensere (litt likt Q-tips). (rett)

De hadde hårbørster.

De hadde speil.

54. Vikingene likte å gå på skøyter om vinteren. Hva var skøytene laget av?

Knokler fra store dyr (rett)

Biter av tre

Stykker av selskinn

55. Hvordan kunne man se på seilene at det var en konges skip?

Seilene var pyntet med bilde av sverd og spyd.

Seilene var stripete. (rett)

Seilene var gule.

56. Hva brukte vikingene hvalross-hud til?

Tau til skip (rett)
Gulvteppe
Klær

57. Hva ble brukt til å sukre maten i vikingtid?

Melis
Sukker
Frukt og bær (rett)

58. Hva spiste vikingene mest av når de feiret Jól (jul)?

Gris (rett)
Høne
Sau

59. Hvilket land var vikingene ikke i?

Island
Japan (rett)
Russland

60. Hva kalte vikingene kjolen som kvinnene hadde på seg under ullkjolen?

Serk (rett)
Underskjorte
Kjortel

61. Hvilken fasong hadde de store hallene i vikingtid?

De var buet og avlange. (rett)
De var sirkelformet.
De var åttekantet.

62. Hvorfor var sauen et viktig dyr for vikingbøndene?

Vikingbarna likte å kose med sauene.
Sauene ga ull og kjøtt. (rett)
Gudene hadde gitt sauene til menneskene.

63. Hvor mye veide et vikingskjold?

Rundt 2 kg
Rundt 3,5 kg (rett)
Rundt 10 kg

64. Hvor ofte vasket vikingenes seg?

- Hver Jól (jul)
- Aldri
- Hver lørdag (rett)

65. Når vikingene *blotet*, hva gjorde de da?

- De ofret til gudene. (rett)
- De blødde fra et kutt.
- De laget blodpannekaker.

66. Vikingbarna måtte hjelpe til på gården. Men hvor ofte?

- Hver tirsdag
- Hver dag (rett)
- Når de hadde lyst.

67. Hva slags tre var det mest av på et vikingskip?

- Eik (rett)
- Bambus
- Gran

68. Hvor mange master hadde vikingskipene?

- Tre
- To
- En (rett)

69. Vikingene likte *mjød* veldig godt. Hva var mjød?

- Melkedrikk
- Honningdrikk med alkohol (rett)
- Øl

70. Hva spiste vikingen mest av til hverdags?

- Grøt (rett)
- Gryterett
- Brød med smør

71. Hvem lå i gravhaugen på Oseberg ved Sandefjord?

- To kvinner (rett)
- Et barn
- En vikingkriger

72. Vikingene var glade i å spille spill. Hva het spillet som ligner på vårt sjakk?

Hnefatafl (rett)

Bondesjakk

Tre på rad

73. Hva laget vikingene grøt i?

Kjele av jern

Trau av tre

Gryte av stein (rett)

74. Hva var en fotklut?

Egne kluter til å vaske føttene med

Et stykke ullstoff som ble brettet rundt foten til en slags sokk (rett)

En bandasje av bomull

75. Hva slags barneleker har vi funnet fra vikingtiden?

Dukke av strå

Fotball av lær

Trehest (rett)

76. Hvilket yrke fantes ikke i vikingtid?

Søppeltømmer (rett)

Veverske

Smed

77. Hvilken oppfinnelse hadde vikingene stor nytte av?

Innlagt vann i husene

Vinduer med glass

Seilet (rett)

78. Hvordan ble man høvding?

Man trakk lodd blant alle barna til høvdingen når han døde.

Den dyktigste sønnen ble ny høvding når den gamle døde. (rett)

Den beste krigeren blant høvdingens krigere ble valgt.

79. Hva brukte vikingene hvaltenner til?

Lage hårpynt og spillebrikker (rett)

Male korn med

Slå fiende i hodet med

80. Hvorfor brente vikingene ned hus når de plyndret?

Fordi det var så mørkkete innendørs.

For å varme nisten sin.

For å holde spøkelsene til de drepte unna. (rett)